

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Музичук О.М. Сутність та особливості грошового забезпечення персоналу органів внутрішніх справ. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2007. Вип. 37. С. 5-11.
2. Марусевич Д.О. Теоретичні засади адміністративно-правового регулювання грошового забезпечення поліцейських. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Вип. 3. С. 123-128.
3. Інструкція про порядок виплати грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги при звільненні особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20.07.2018 року № 623. Офіційний вісник України. 2018. № 70. Стор. 95. Стаття 2387.
4. Про окремі питання грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту у 2020 році: наказ Державної служби з надзвичайних ситуацій від 09.01.2020 року № 6. URL : <https://www.dsns.gov.ua/files/2020/1/9/3/6-09.01.2020.pdf>
5. Перелік сімейних обставин та інших поважних причин, що можуть бути підставою для звільнення громадян з військової служби та зі служби осіб рядового і начальницького складу: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2013 року № 413. Офіційний вісник України. 2013. № 45. Стор. 42. Стаття 1605
6. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 1. Стор. 2. Стаття 1.
7. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 № 2262-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 29. Стаття 399

УДК 342.4

Кругова С. С.,
аспірантка Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України

ПРАВОВА ПРИРОДА КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ПРАВ І СВОБОД ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано правову природу конституційно-правових засад забезпечення рівності прав і свобод жінок та чоловіків в Україні. Деталізовано зміст і значення конституційно-правових засад забезпечення гендерної рівності. Розкрито зміст основних конституційних положень у даній сфері. Визначено перелік особливостей забезпечення рівності прав і свобод жінок та чоловіків за національним основним законодавством.

Ключові слова: конституційно-правові основи, законодавчі засади, забезпечення рівності прав, права і свободи, гендерна рівність, країни ЄС.

In the article the legal nature of the constitutional and legal framework for ensuring equal rights and freedoms of women and men in Ukraine is analyzed. The content and significance of the constitutional and legal bases for ensuring gender equality are detailed. The content of the main constitutional provisions in this area is revealed. The list of features of ensuring equality of rights and freedoms of women and men according to the national basic legislation is defined.

Key words: constitutional and legal bases, legislative bases, ensuring equality of rights, rights and freedoms, gender equality, EU countries.

Україна є державою, у якій належно врегульоване питання забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків. Гендерна дискримінація заборонена Конституцією України [1]. Прийнято низку нормативно-правових актів, у яких встановлено рівність жінок і чоловіків у правах (наприклад, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [2]). На рівності жінок і чоловіків в Україні постійно наголошують політики та експерти. Як свідчать статистичні дані, на практиці питання забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні все ще залишається спірним. Так після здобуття Україною незалежності співвідношення частки зайнятості серед жінок до аналогічного показника серед чоловіків зменшується: від майже 82% – 1999 року до 74,5% – 2017 року, а найнижчий показник становив 74% – 2012 року. Це означає, що жінки в Україні завжди відігравали менш активну роль у формальній економіці, а отже, отримували менше економічних ресурсів [3]. Іншим показником гендерної нерівності в Україні є розрив в оплаті праці між чоловіками і жінками. Так між 2000–2016 роками різниця між оплатою праці коливалася від 31,4% у 2003–2004 роках до 22,2% – 2010 року. З 2004 року розрив в оплаті праці загалом скорочувався, проте в розпал кризи в 2015–2016 роках знову суттєво збільшився [3]. Іншим показником гендерної нерівності чоловіків і жінок в Україні є те, що в період кризи заробітна плата жінок девальвувала більше, ніж зарплата чоловіків: заробітна плата чоловіків 2015 року становила 87,7% від заробітної плати 2013 року, тоді як заробітна плата жінок – 77,3% від показника того ж року. Це означає, що зарплата жінок від девальвації на 10% була меншою, ніж заробітна плата чоловіків. Це треба пояснити тим, що в середньому жінки заробляють менше за чоловіків, тож серед них більше тих, хто отримує мінімальну зарплату, а її розмір було заморожений з початком кризового періоду [3]. Водночас у статті 2-1 Кодексу законів про працю України [4] встановлено рівність трудових прав громадян України, зокрема заборону прямого або непрямого обмеження прав працівників залежно від гендерної ідентичності. Наведені статистичні дані свідчать, що навіть у тих сферах, у яких прямо встановлено заборону гендерної дискримінації, на практиці вона все ж таки має місце. Тому дослідження питань, пов'язаних із забезпеченням рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні, залишаються важливими.

Питання, пов'язані з науковою інтерпретацією та особливостями забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні регулярно потрапляють у сферу наукових інтересів вітчизняних науковців. Вартий уваги внесок у розробку наукової теорії гендерної рівності вчених, а саме: І.П. Андрусак, Н.В. Аніщук, Н.Б. Болотіна, Н.О. Бондаренко, М.В. Буроменський, Н.С. Власенко, Т.М. Головка, І.М. Грабовська, І.О. Грицай, Н.В. Грицяк, С.М. Гришак, О.Р. Дашковська, Т.Р. Деметрадзе, Т.Ю. Журженко, В.І. Івченко, Л.О. Козуб, А.І. Кормич, Т.М. Краснопольська, М.І. Крочук, Н.В. Лавриненко, К.Б. Левченко, О.В. Литвинчук, Т.О. Марценюк, Т.М. Мельник, О.А. Мірошніченко, С.М. Оксамитна, Т.В. Омельченко, Н.М. Оніщенко, О.М. Рудік, О.М. Руднева, Т.І. Фулей та ін. Водночас проблема забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні досі актуальна. Зважаючи на те, що необхідність глибокого аналізу впровадження принципу гендерної рівності, виокремлення проблемних аспектів у регулюванні цього питання та їх вирішення обумовлена потребою подальшого формування України як держави з високим соціальним рівнем життя та демократичними цінностями, це дослідження є на часі.

Найбільш точним буде визначення забезпечення рівності прав і свобод чоловіків і жінок як сукупність нормативно-визначених гарантій щодо забезпечення рівних прав і свобод для представників різних статей, упровадження рівних можливостей у реалізації своїх прав як чоловіками, так і жінками у всіх сферах життєдіяльності суспільства із врахуванням особливостей кожної статі для економічного, політичного, соціального та культурного розвитку особистості, і діяльність органів державної влади зі створення умов, необхідних для відповідного забезпечення з боку держави.

Оскільки забезпечення рівності прав і свобод чоловіків і жінок являє собою сукупність нормативно-визначених гарантій, то дослідження особливостей забезпечення гендерної рівності треба здійснити через призму нормативного закріплення необхідних механізмів щодо впорядкування та гарантування надання рівних прав і свобод для чоловіків і жінок.

Насамперед необхідно відзначити, що гарантом забезпечення гендерної рівності є Конституція України [1]. Відповідний акт беззаперечно визначає запровадження політики країни із захисту материнства та рівних прав і свобод жінки і чоловіка. В.І. Дорофєєва зазначає, що Конституцією України закріплюється беззаперечна рівність жінок і чоловіків у всіх сферах життя. Вчена робить висновок, що українська держава із самого початку проголошення незалежності не нехтувала тим, щоб утвердити в законодавчих актах антидискримінаційні положення [5, с. 82]. Відсутність будь-якої дискримінації є однією з основоположних засад демократичного суспільства. Відтак закріплення в Конституції відповідних положень було логічним продовженням політики побудови суспільних відносин з новим вектором розвитку. При цьому важливим було запровадження правил поведінки від початку проголошення незалежності для встановлення відправної точки трансформації суспільних відносин.

Аналізуючи Основний закон, Т.В. Жалій перші конституційні гарантії для реалізації права на гендерну рівність знаходить у приписах частини 2 статті 3 Конституції України, де закріплено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини – головний обов'язок держави [6, с. 95]. Однак таке твердження є спірним. З одного боку, норма поширюється на відносини у сфері забезпечення гендерної рівності, тому що держава бере на себе обов'язок забезпечувати права та свободи людей з правом на рівність, з іншого – принцип самостійно не встановлює рівність осіб ні зазвичай, ні з погляду гендерної приналежності осіб.

О.Ф. Фрицький, досліджуючи питання гендерної рівності, звертає увагу на статтю 21 Конституції, яка визначає, що всі люди є вільні та рівні у своїй гідності та правах, при цьому відповідно до статті 22 права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Також автор зосереджує увагу на статті 23 Конституції, у якій визначено право кожної людини на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей [1; 7, с. 147]. Треба відзначити, що цими статтями закріплено принцип рівності людей, що є основою для гендерної рівності. Варто звернути увагу, що право на вільний розвиток особистості не є абсолютним, та обмежено колом прав інших осіб. Тобто генеза особистості може здійснюватися лише за умови не порушення прав інших людей.

Окремо потрібно наголосити на статті 24 Конституції, яка розкриває сутність власне принципу недискримінації (рівності перед законом). Відповідно до частини 2 статті 24 Конституції рівність прав і свобод жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних із чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти, професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, установами пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям [1]. У контексті дослідження питання забезпечення прав чоловіків і жінок доцільним є звернення до статті 55 Конституції України. Її норми передбачають гарантію державного забезпечення прав осіб шляхом забезпечення права на захист [1]. Усе вище зазначене свідчить, що Основний Закон нашої держави є головним нормативно-правовим актом, що забезпечує рівність прав і свобод жінок і чоловіків. З аналізу його норм випливає, що жінки та чоловіки є рівними в правах і свободах в усіх сферах суспільного життя. При цьому, оскільки всі інші акти законодавства мають бути узгоджені з нормами Конституції України, можна зробити висновок, що її прийняття заклало фундамент для антидискримінаційної політики нашої держави, однією з основ якої є рівність прав і свобод чоловіків і жінок.

Отже, у нормах Конституції України закріплено такі особливості забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні: 1) беззаперечна рівність жінок і чоловіків у всіх сферах життя, яка забезпечується та охороняється державою; 2) відсутність будь-якої дискримінації у правах; 3) невідчужуваність та непорушність рівності людей у своїй гідності та правах.

Національний рівень забезпечення рівних прав і свобод жінок і чоловіків передбачає низку нормативно-правових актів, приписами яких визначено гарантії гендерної рівності. При цьому, якщо Конституція України декларує загальні принципи рівності, що мають вплив на запобігання дискримінації за гендерною ознакою, то іншими законами України визначаються спеціальні норми, щодо конкретних сфер життєдіяльності, які потребують додаткового захисту для осіб різних статей. Оскільки на сьогодні прийнято велику кількість нормативно-правових актів, які місять норми, що забезпечують рівність прав і свобод жінок і чоловіків в Україні, для встановлення особливостей забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні необхідно проаналізувати положення деяких із них.

Так дослідники вказують, що приписи Сімейного кодексу України [8] встановлюють відповідальність за примушення до припинення чи збереження сімейних відносин, що є порушенням права як чоловіка, так і жінки на свободу та особисту недоторканість. Зазначається, що ця норма є проявом реалізації принципу рівноправності, причому без дискримінації за ознаками статі [6, с. 95]. Важливо зауважити, що така відповідальність встановлюється за дії представників обох статей, що відповідає принципу рівності та встановлює паритет у правах чоловіків та жінок. Водночас потрібно окреслити проблему наявності гендерного насильства, що визначається як дуже складне, багатогранне явище, тому потребує особливої уваги як зі сторони держави, так і з боку кожного громадянина України [9, с. 31]. У цьому контексті виділяється Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII від 07.12.2017 [10]. Цим законом визначено організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства. Водночас вченими відзначається встановлення можливості стати жертвою насильства в сім'ї представниками обох статей [11, с. 109–111]. Так спостерігається встановлення рівності в правах і свободах на захист чоловіків і жінок у найнебезпечніших ситуаціях сімейного життя. У цьому разі позитивна дискримінація відсутня, а особи перебувають у рівних можливостях для захисту своїх прав.

Окрім того, в Україні прийнято спеціальні нормативно-правові акти, спрямовані саме на встановлення рівності прав і свобод громадян, серед яких треба назвати Закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» № 2866-IV від 08.09.2005 [2] та «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» № 5207-VI від 06.09.2012 [12]. Так щодо першого Закону, то в ньому закріплюється рівність саме в контексті прав та можливостей чоловіків і жінок. Зокрема, у його положеннях зазначається, що рівні права жінок і чоловіків – це відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі, а рівні можливості жінок і чоловіків – це рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків. У цьому законі регламентовано такі питання, як механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у громадсько-політичній і соціально-економічній сферах та у сфері освіти, у засобах масової інформації; запобігання та протидія насильству за ознакою статі; відповідальність за порушення законодавства України про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Так само в Законі України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» № 5207-VI від 06.09.2012 [12] не акцентується увага на рівності прав і свобод саме жінок і чоловіків. Дискримінація розглядається як явище, що є неприпустимим до будь-якої особи та/або групи осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану,

місця проживання, мовними або іншими ознаками. Стать є лише одним із критеріїв, щодо яких можлива дискримінація та щодо яких встановлюється рівність прав і свобод усіх без винятку осіб.

Отже, на підставі викладеного можна дійти висновку, що в нормах вітчизняного законодавства закріплено такі особливості забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні: 1) в Україні встановлено рівноправність, причому без дискримінації за ознаками статі; 2) і чоловіки, і жінки перебувають у рівних можливостях для захисту своїх прав; 3) відсутні обмеження та привілеї за ознакою статі; 4) встановлено рівні умови для реалізації рівних прав і свобод жінок і чоловіків; 5) норми вітчизняного законодавства мають антидискримінаційний характер, оскільки спрямовані на запобігання та протидію дискримінації.

Отже, на основі аналізу законодавства, яке врегульовує питання забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні, встановлено, певні закономірності. По-перше, Конституція України декларує загальні принципи рівності, що мають вплив на запобігання дискримінації за гендерною ознакою. По-друге, інші закони України встановлюють спеціальні норми щодо конкретних сфер життєдіяльності, які потребують додаткового захисту для осіб різних статей. По-третє, міжнародне законодавство забороняє дискримінацію, встановлює рекомендації для вдосконалення національних законодавств та політичні заходи, які мають бути вжиті державами для забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні. Попри те, що кожна із проаналізованих груп нормативно-правових актів характеризується різними завданнями, аналіз їх змісту дозволив установити:

- 1) системний характер забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні;
- 2) відхід від усталених соціальних ролей, який полягає в беззаперечній рівності жінок і чоловіків у всіх сферах життя, що забезпечується та охороняється державою та яка включає рівні умови для реалізації рівних прав і свобод жінок і чоловіків, відсутність обмежень і привілеїв за ознакою статі та рівні можливості для захисту своїх прав;
- 3) справедливість, яка полягає у відсутності дискримінації в правах за ознаками статі;
- 4) існування позитивної дискримінації на користь жінок, як матерів, що полягає в особливій охороні з урахування біологічних особливостей;
- 5) невідчужуваність та непорушність рівності людей у своїх правах.

Так системний характер забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні полягає в тому, що забезпечення гендерної рівності є складовою частиною забезпечення загального принципу рівності осіб. У зв'язку з цим М.І. Крочук зазначає, що одним з основоположних принципів права є багатоаспектний принцип рівності, за допомогою якого відображається розвиток демократії в суспільстві. Складовою загального принципу рівності є незалежність від статі [13, с. 469]. Тобто відповідний прояв увійшов до загального принципу рівності як діалектичного поєднання концепцій формальної і фактичної (реальної) рівності та є його невід'ємною частиною поряд із забезпеченням рівності незалежно від місця народження та проживання, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану та інших ознак. Водночас виокремлення із загального принципу здійснюється на підставі предмета, на основі якого може проводитись дискримінація – належність особи до окремої статі. Норми, якими врегульована гендерна рівність, містяться в багатьох нормативно-правових актах різної юридичної сили. Зокрема, питання гендерної рівності врегульовано Конституцією України [1], Конвенцією ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [14], Сімейним кодексом України [8], Законами України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 № 2866-IV [2] та «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI [12] та низкою інших нормативно-правових актів.

Відхід від усталених соціальних ролей полягає в тому, що запровадження забезпечення гендерної рівності базується на відході від традиційних ролей представників окремих статей. Водночас саме наявність соціальних ролей зумовила необхідність у запровадженні боротьби за гендерну рівність. Наявність визначеної соціальної ролі за окремою статтю в подальшому

відображається на різних сферах діяльності в процесі їх життя та становлення. Відповідне відображення на підставі соціальної ролі статі формує розуміння про неї. Саме встановлення гендерної рівності пов'язується зі змінами статусу чоловіка і жінки, що залежить від окремих стереотипних уявлень про їх ролі в традиційному суспільстві. Незавершеність відповідних перетворень зумовлює дисбаланс і відсутність однозначності уявлень про моделі поведінки чоловіків і жінок. При цьому усталеність уявлень про соціальні ролі та моделі поведінки чоловіків та жінок уповільнюють прогрес у забезпеченні рівними правами і свободами осіб, незалежно від належності їх до окремої статі. Тому на сьогодні у вітчизняному законодавстві встановлено беззаперечну рівність жінок і чоловіків у всіх сферах життя, яка забезпечується та охороняється державою та яка включає рівні умови для реалізації рівних прав і свобод жінок і чоловіків, відсутність обмежень і привілеїв за ознакою статі та рівні можливості для захисту своїх прав.

Справедливість полягає у відсутності дискримінації в правах за ознаками статі. Зміст забезпечення рівності між чоловіками і жінками передбачає створення справедливих можливостей для найповнішої реалізації прав особами різних статей. Визначальним є не лише наявність визначеного обсягу прав, але й можливість доступу до них осіб, щоб їх реалізувати без запровадження дискримінаційного підходу. Уведення обмежень у доступі до реалізації права нівелює наявність такого права в тієї групи осіб, які не відповідають встановленим критеріям, що, очевидно, дискримінує таких осіб. Саме тому і в нормах національного законодавства, і в положеннях міжнародних нормативно-правових актів визначено неприпустимість дискримінації за ознаками статі.

Водночас особливість існування позитивної дискримінації ніяк не суперечить проведеному раніше аналізу. Позитивна дискримінація полягає в тому, що перелік прав, які закріплюються за особами різних статей, може бути в допустимих межах різним, що уособлює біологічні особливості різних статей і їх потреби. Потрібно відзначити, що не вважаються дискримінацією заходи, спрямовані на встановлення спеціальних пільг особам за критерієм статі або спрямовані на задоволення потреб осіб, які за статевою ознакою, віком, у зв'язку із фізичними вадами, сімейними обов'язками звичайно визнаються такими, що мають необхідність у спеціальному захисті або допомозі [15, с. 197]. В Україні в контексті рівності прав і свобод жінок і чоловіків позитивна дискримінація застосовується передусім на користь жінок, як матерів, та полягає в особливій охороні з урахування їх біологічних особливостей. Враховуючи, що чоловікам об'єктивно не можуть належати ті права, якими наділяється жінка, як мати, така дискримінація не є порушенням принципу рівності, адже прямо впливає із відмінностей між статями. Саме тому позитивна дискримінація є тією особливістю, яка порушує принцип рівності прав і свобод жінок і чоловіків, проте не впливає на його забезпечення.

Останньою виділеною нами ознакою є невідчужуваність та непорушність рівності людей у своїх правах. Вона полягає в тому, що принцип рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні є стабільним, і наявний баланс не може бути змінений на користь тієї чи іншої статі. Єдиний виняток – позитивна дискримінація, яка, утім, належно врегульовується нормами вітчизняного законодавства. У всіх інших випадках права і свободи жінок і чоловіків в Україні є рівними; окремі права не можуть бути відчуженими щодо однієї статі, проте залишені для іншої; закріплені у законодавстві обсяг прав чоловіків та жінок не може бути змінений за статевим принципом.

Отже, проаналізовані наукові підходи щодо визначення предмета диференціації осіб – гендеру для повного розуміння рівності прав та можливостей чоловіків і жінок як частини загального принципу рівності. З'ясовано, що в цілому питання забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні характеризується високим рівнем наукової уваги. На сьогодні в правовій доктрині нашої держави наявна велика кількість праць, присвячених питанням рівності прав та можливостей чоловіків і жінок, але водночас сутність деяких теоретичних категорій не є встановленою належно. Однією з таких категорій є забезпечення рівності прав і свобод чоловіків та жінок, яке було визначене як сукупність нормативно-визначених гарантій щодо забезпечення

рівних прав і свобод для представників різних статей, упровадження рівних можливостей у реалізації своїх прав як чоловіками, так і жінками у всіх сферах життєдіяльності суспільства із врахуванням особливостей кожної статі для економічного, політичного, соціального та культурного розвитку особистості, та діяльність органів державної влади зі створення умов, необхідних для відповідного забезпечення з боку держави.

Дослідження особливостей забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні продемонструвало, що на цей час правове регулювання даного інституту здійснюється на рівні Конституції України, інших законів нашої держави та міжнародних нормативно-правових актів. Забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні має системний характер, оскільки врегульовується системою нормативно-правових актів і є складовою масштабної системи забезпечення рівності прав і свобод усіх осіб. На сьогодні в Україні здійснено відхід від усталених соціальних ролей та встановлено беззаперечну рівність жінок і чоловіків у всіх сферах життя, яка забезпечується та охороняється державою та яка включає рівні умови для реалізації рівних прав і свобод жінок і чоловіків, відсутність обмежень і привілеїв за ознакою статі та рівні можливості для захисту своїх прав і свобод. Аналіз рівності у правах і свободах жінок і чоловіків в Україні дозволив дійти висновку, що такий стан речей є справедливим, адже рівність обумовлює відсутність дискримінації в правах за ознаками статі. Водночас забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні характеризується наявністю позитивної дискримінації на користь жінок, як матерів, що полягає в особливій охороні із урахування біологічних особливостей, що, на думку автора, є виправданим та необхідним явищем. Ще однією особливістю рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні є невідчужуваність та непорушність рівності. Тобто на законодавчому рівні встановлено гарантії того, що баланс рівності прав і свобод жінок і чоловіків в Україні не буде змінено на користь тієї чи іншої статі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 20.04.2019).
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (дата звернення: 20.04.2019).
3. Дутчак О. Гендерна нерівність та режим жорсткої економії в Україні посткризового періоду. URL: <https://commons.com.ua/uk/genderna-nerivnist-ta-rezhim-zhorstkoyi-ekonomiyi/> (дата звернення: 20.04.2019).
4. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 20.04.2019).
5. Дорофеева В. І. Законодавче забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2015. Вип. 35(2.1). С. 81–84.
6. Жалій Т.В. Юридичне закріплення принципу рівності прав чоловіків і жінок в національному законодавстві України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2017. 200 с.
7. Фрицький О. Ф. Конституційно-правові аспекти забезпечення гендерної рівності в Україні. *Молодий вчений.* 2017. №5. С. 146–148.
8. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 20.04.2019).
9. Попіль В.І. Право на гендерну рівність: стан та охорона в Україні. *Юрисдикційна форма захисту прав, свобод та інтересів* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 квіт. 2017 р.). Київ : Інтерсервіс, 2017. С. 28–33.
10. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 20.04.2019).

11. Запобігання домашньому насильству і торгівлі жінками : підручник з проведення тренінгу / підгот. Р. Безпальча та ін. ; Winrock International. Київ : [б. в.], 2001. 256 с
12. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17> (дата звернення: 20.04.2019).
13. Крочук М.І. Гендерна рівність як складова загального принципу рівності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2011. № 4. С. 464–471
14. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок : Міжнародний документ від 18.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207 (дата звернення: 20.04.2019).
15. Дріжчана С. В. Дотримання принципу гендерної рівності при реалізації громадянами права на працю. *Університетські наукові записки*. 2008. № 3. С. 195–200.

УДК 349.2

Куцевич А. А.,
аспірантка кафедри трудового
права та права соціального забезпечення
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ЗВІЛЬНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

У статті проаналізовано концептуальні основи оптимізації правового регулювання порядку звільнення державних службовців. Деталізовано недоліки та прогалини сучасного стану правового регулювання порядку звільнення державних службовців. Розроблено та запропоновано шляхи вдосконалення правового регулювання вказаної царини.

Ключові слова: оптимізація, звільнення, державні службовці, державна служба, вдосконалення.

In the article the conceptual basis for optimizing the legal regulation of order dismissal of civil servants are analyzed. The shortcomings and gaps of the current state of legal regulation of order are detailed dismissal of civil servants. Ways to improve the legal regulation of this area have been developed and proposed.

Key words: optimization, dismissal, civil servants, civil service, improvement.

Національним законодавцем, прийнявши Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII [1] замість застарілого Закону України «Про державну службу» від 16.12.1993 № 3723-XII [2], вирішило ряд практичних та теоретичних проблем інституту державної служби, в тому числі й тих, що стосувались порядку звільнення державних службовців. Було розширено коло підстав, за якими може бути звільнено державного службовця, у тому числі й тих на необхідність закріплення яких вказували не один рік вітчизняні науковці (наприклад, у разі незгоди державного службовця на проходження державної служби у зв'язку із зміною її істотних умов), та додатково роз'яснено зміст кожної із них в окремій статті. Загалом, порядок звільнення державних службовців набув досконалішого нормативного урегулювання, та в цілому є таким, що дозволяє функціонувати відповідним механізмам на належному рівні, забезпечуючи при цьому